

Avskrift.

ACC. N:R. M. 6655:1-7.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Densamma.
Uppteckningsår: 1940 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Årsgång.

(LUF. 31.)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6655! /

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda.
Socken: Vislanda Berättat av: Densamma.
Uppteckningsår: 1940 Född år 1980 i Vislanda.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Årsgång.

(LUF 31.)

< Förr i tiden gick en och annan årsgång under julnatten. De kunde även gå årsgång under midsommarnatten, men de gingo för det mesta om julnatten. Den som gick årsgång, fick se och höra allt som kom att hända under året i de bygder, där han gick fram, såsom bröllop, barnafödelse, dödsfall, olyckor och eldsvådor samt om det blev missväxtår m.m.

För att förvärva en sådan förmåga att kunna se in i framtiden, måste han avsäga sig sin själs salighet. Och den som önskade gå årsgång julnatten, måste hela dagen på julaftonen vistas i ett mörkt rum, ty han fick ej se dagens ljus, ej heller eldsken och ej yttra ett ljud eller tala ett ord till någon människa. På hela dagen på julaftonen fick han ingenting förtära, och han fick ej heller yppa, att han ämnade gå årsgång.

När så tiden led åt elva tiden på julaftonskväll, skulle han gå till sin socken kyrka eller till den kyrka där han konfirmerats. Men på vägen dit fick han ej se sig tillbaka

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M.6655: 2.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Densamma
Uppteckningsår: 1940 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

eller vända huvudet åt sidorna och icke hosta eller ens spotta utan skulle iakttaga fullständig tystnad. Även måste han gå den vänstra sidan av vägen, annars kunde han möta dödingar och gästar och bli ihjälslagen av dessa. Han måste även akta sig för glosen, och om han mötte henne skulle han stiga korssteg eller föra benen i kors, ty eljest sprang glosen emellan hans ben och sågade honom itu ända upp till hakan eller försvann med honom för alltid. Den, som gick årsgång skulle även ha en brännastake i handen. En brännastake var en trästake eller en käpp, som använts till att "ansa elden" med i spisen eller då man eldade risbål.

Då årsgångaren kom fram till kyrkan skulle han börja vid de stora kyrkdörrarna och gå baklänges, motsols omkring kyrkan tre gånger, och varje gång han kom till kyrkdörren, skulle han blåsa i nyckelhålet tre gånger. När han så gått omkring kyrkan tre gånger och för tredje gången blåste i nyckelhålet, öppnades kyrkdörren av sig själv, och då skulle han gå in i kyrkan och gå fram till altarrunden och läsa Fader vår, baklänges och därefter säga: "Den salighet, jag fått här, den lämnar jag".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M.6655:3

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Densamma
Uppteckningsår: 1940 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Därefter skulle han gå baklänges ut ur kyrkan. Och då han gick i kyrkan och på kyrkogården, måste han hela tiden gå krokig eller framåtlutad, ty eljest fick han en örfil eller ett slag av kyrkogrimmen så han slog omkull och ej kunde stiga upp och gå. Den som gick årsgång skulle även röra vid kyrkklockorna.

När han sedan började sin vandring, skulle han avigt(motsols) omkring varje hus som han gick förbi utmed vägen. Han fick då höra och se, vad som skulle komma att ske under det kommande året. Kom han till ett hem, där någon skulle dö under året, hörde han begravningspsalmer sjungas och slagen, då spikarna slogos i likkistan, och tittade han in genom fönstret, såg han den, som skulle dö, sitta med en grön jordtorva på sitt huvud. Han mötte även likföljen och brudstassar och kände igen alla, som deltog däri, såvida de i verkligheten voro honom bekanta. I de hem, där barn skulle födas, hörde han barnskrik. På den gård där de kommo att "sätta till" kreatur, såg han, hur de döda djuren släpades ut ur ladugården. Blev det eldsvåda på något ställe, såg han hur husen brunno. Blev det en god skörd under det kommande året, hörde han hur liarna väste mot stråna, då dessa avhöggos.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6655:4.

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Densamma
Uppteckningsår: 1940 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men blev det däremot ett dåligt skördeår, hörde han, hur liarna rasslade med en särskild klang över stenarna. Om det blev missväxtår, såg han stora oxar draga små sädeslass, men blev det en god "årsgröe" kommo små råttor dragande med stora sädeslass.

Den som gick årsgång fick ej le eller draga det mista på munnen vad han än fick se, utan han måste vandra alvarsam och tyst ty råkade han skratta, då han gick årsgång, måste han sedan skratta i hela sitt liv. Det har berättats, att en man, som gick årsgång, ej kunde låta bli att skratta, då han mötte ett par råttor, som drogo ett stort sädeslass, och med detsamma drogs munnen upp till öronen på honom och sedan kunde han ej mer dra ihop munnen. >

Det har berättats, att en man, som gick årsgång, såg på ett ställe där de kommo att göra "sjuragille" under året. Han hörde då melodien, som spelmannen spelade, och kände även igen denna. Även hörde han glattet och fotstegen av de dansande paren, samt kände även igen dessa. En annan årsgångare såg, att på ett ställe gjorde de både bröllop, barnsöl och begravning. Och under året hände allt detta på samma ställe, då det först var bröllop för

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6655:4

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Densamma
Uppteckningsår: 1940 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

enda dottern i huset, sedan fick hon ett barn, och då blev där barnsöl, sedan dog barnet, och då blev där begravning.

En årsgångare mötte en likfärd, och såg sin egen häst draga liket. Och det hände även under året, ty hans torparens hustru dog, och årsgångaren fick då själv köra liket till kyrkan med sig egen häst. Det har berättats att då en man, från Vislanda, som brukade gå årsgång, en gång gick årsgång och kom till bastan i Moshult och gick omkring denna, hörde han sitt namn utropas inne i bastan. Han fick därvid även höra, att han ej behövde gå årsgång mera, ty han skulle dö det året, vilket också skedde.

En man från Blädinge socken som också brukade gå årsgång, säges på sin tid ha omtalat, att då han gick årsgång, såg han och hörde allt, som kom att hända under året i den trakt, där han gick fram. När han såg in genom fönstret på det ställe, där någon skulle dö under året, såg han vederbörande sitta med en grön jordtorva på huvudet. Mannen påstod, att

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M.6655:6

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Densamma
Uppteckningsår: 1940 Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

efter det han hade börjat att gå årsgång, måste han fortsätta därmed varje år, ty därtill tvingades han av onda makter. Den stackars karlen kunde sedan aldrig bo ensam i en stuga, och ej heller sova ensam i ett mörkt rum, ty då drogo onda andar honom ur sängen, nöpo honom och foro illa med honom på alla sätt.

Den som gick årsgång sju år i rad och sju olika kyrkor blev sedan en s.k. "klok gubbe" och kunde se och höra allt på avstånd. Han kunde även se sju alnar ned i jorden. Och han viste även vad(vad)som kom att hända i framtiden.

Ett annat sätt att gå årsgång har jag hört en gammal man berätta: En person skulle rida till tre olika kyrkor mellan klockan 11 och 1 på julnatten, och vid varje kyrka skulle han låna ett "dödingaben." Då han lånade benet från de döda, skulle han säga: "Får jag låna ett ben? Jag skall bära det tillbaka på min yttersta tid." Sedan skulle han alltid bära dessa ben på sig, och då kunde han få vilket djur han ville till att lyda sig, och göra vad han bad det om. Han kunde även tämja och styra vilda djur, och även tämja den ostyrigas-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 6655:7.

Landskap: Småland
Härad: Allbo
Socken: Vislanda
Uppteckningsår: 1940

Upptecknat av: Blenda Andersson
Adress: Skörda, Vislanda
Berättat av: Densamma
Född år 1880 i Vislanda

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

te häst. Och vart han ställde hästen obunden, stod han kvar på samma ställe utan att flytta en fot. Det har berättats om en kusk som ridit en sådan årsgång, att han aldrig vågade vistas ute efter mörkrets inbrott, ty om han försökte gå ut, fick han genast ett slag av dödingarna, som han lånat benen av, så han tumlade omkull flera varv.

Den som gick årsgång, brukade vanligen vända hem innan kyrkfolket gick till julottan i kyrkan. Sedan följde han med folket till kyrkan, och gick före och bar "julatonnan" och låtsades därvid som om ingenting hänt.

Det har berättats, att vanligt folk voro skygga för en person, som sades gå årsgång. Numera är bruket att gå årsgång alldeles bortlagt, och den yngre generationen har inte ens hört talas därom. Det har berättats, att det fordrades mod till att gå årsgång, så vanligt folk gjorde det aldrig, utan det var blott en och annan oförskräckt person som gjorde det. Och den voro nästan alla rädda för, och hade motvilja för honom.

Skriv endast på denna sida!